

Asia: VN/1088/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus)

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon keskeinen sisältö

Vammaisfoorumi on 29 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Kiitämme mahdollisuudesta lausua asiasta ja kommentoimme esitystä vammaisten ihmisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Vammaisfoorumi haluaa tuoda julki huolensa siitä, ettei esityksessä ole käytännössä millään tavalla arvioitu vammaisvaikutuksia. Vammaisfoorumi haluaa muistuttaa vammaisten opiskelijoiden oikeuksista. Vammaisilla opiskelijoilla tulee olla yhdenvertainen mahdollisuus osallistua koulutukseen kaikilla koulutustasoilla. Vammaisten opiskelijoiden oikeudet perustuvat niin YK:n yleissopimukseen vammaisten henkilöiden oikeuksista, perustuslakiin ja yhdenvertaisuuslakiin kuin lukiolakiin ja ammatillisen koulutuksen lakiin.

Vammaisfoorumi haluaa erityisesti huomauttaa, että koulutusta koskevaa lainsäädäntöä muutettaessa on otettava huomioon YK:n vammaisyleissopimus. Sopimuksen 24.artikla käsittelee koulutusta ja se velvoittaa takaamaan yhdenvertaisen oikeuden koulutukseen. Vammaisia henkilöitä ei pidä sulkea koulutusjärjestelmän ulkopuolelle heidän vammaisuutensa vuoksi ja vammaisia henkilöitä varten on tehtävä heidän tarvitsemansa yhdenvertaisuuslain mukaiset kohtuulliset mukautukset. Tämä koskee kaikkea opiskelua ja kaikkia opiskelijoita ml. ulkomaalaisia opiskelijoita, jotka osallistuvat tilauskoulutukseen. Vammaissopimuksen 9 artikla käsittelee esteettömyyttä ja

saavutettavuutta mukaan lukien sähköiset palvelut, kuten sähköiset oppimisympäristöt. Saavutettavien sähköisten oppimisympäristöjen vaateen tulee koskea myös ulkomaalaisia opiskelijoita.

Vammaisten opiskelijoiden oikeusturvan varmistamiseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota korostettaessa tilaajan ja koulutuksen järjestäjän välistä sopimista. Lisäksi esityksessä tulisi kiinnittää enemmän huomiota esteettömyyden ja digitaalisen saavutettavuuden toteutumisen varmistamiseen. Tilauskoulutukseen hakeutuvilla vammaisilla opiskelijoilla tulee olla samat oikeudet ja mahdollisuudet erityisjärjestelyihin, tukitoimiin ja kohtuullisiin mukautuksiin kuin muillakin opiskelijoilla.

Vammaisfoorumi ry

Maija Aatelo Anni Kyröläinen

varapuheenjohtaja pääsihteeri

p. 045 217 4936

anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

Ammatillisen koulutuksen tilauskoulutukseen tulevat muutokset eivät saa heikentää vammaisten oppilaiden, olivatko he suomalaisia tai eivät, oikeuksia. Vammaisia oppilaita ei saa syrjiä oppilaaksi ottamisessa. Tilauskoulutukseen hakeutuvilla vammaisilla opiskelijoilla tulee olla samat oikeudet ja mahdollisuudet erityisjärjestelyihin, tukitoimiin ja kohtuullisiin mukautuksiin kuin muillakin opiskelijoilla.

Vammaisfoorumi haluaa myös muistuttaa, että yhdenvertaisuuslain mukaan oppilaitosten tulee edistää yhdenvertaisuutta kaikissa tilanteissa. Myös tilauskoulutuksen järjestämisen tulee edistää yhdenvertaisuutta. Vammaisia oppilaita ei saa missään tapauksessa syrjiä oppilaaksi ottamisessa. Päinvastoin oppilaitosten tulisi arvioida keinoja, joiden avulla he pystyisivät houkuttelemaan oppilaiksi vammaisia opiskelijoita, joilla ei välttämättä ole mahdollisuutta opiskella omassa maassaan.

Tilauskoulutukseen osallistuvilla vammaisilla opiskelijoilla tulisi olla mahdollisuudet saada niin henkilökohtaista apua kuin kuljetuspalveluja opintojensa mahdollistamiseksi. Sama pätee myös muihin tukitoimiin ja opintojen aikaiseen tukeen. Myös yhdenvertaisuuslain mukaiset kohtuulliset

mukautukset tulee toteuttaa myös tilauskoulutuksiin osallistuvien vammaisten opiskelijoiden kohdalta.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää esteettömyyteen ja digitaaliseen saavutettavuuteen. Oppilaitosten esteettömyydestä on varmistuttava. Samoin on varmistuttava siitä, että tilauskoulutukseen osallistuvilla on käytössään heidän tarvitsemansa apuvälineet ja, että oppilaitosten käyttämät sähköiset oppimisjärjestelmät ja materiaalit ovat saavutettavia näillä apuvälineillä.

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

Lukiokoulutuksen tilauskoulutukseen tulevat muutokset eivät saa heikentää vammaisten oppilaiden, olivatko he suomalaisia tai eivät, oikeuksia. Tilauskoulutukseen hakeutuvilla vammaisilla opiskelijoilla tulee olla samat oikeudet ja mahdollisuudet erityisjärjestelyihin, tukitoimiin ja kohtuullisiin mukautuksiin kuin muillakin opiskelijoilla.

Vammaisfoorumi haluaa muistuttaa, että yhdenvertaisuuslain mukaan oppilaitosten tulee edistää yhdenvertaisuutta myös tilauskoulutusta järjestettäessä.

Tilauskoulutukseen osallistuvilla vammaisilla opiskelijoilla tulisi olla mahdollisuudet saada niin henkilökohtaista apua kuin kuljetuspalveluja opintojensa mahdollistamiseksi. Sama pätee myös muihin tukitoimiin ja opintojen aikaiseen tukeen. Myös yhdenvertaisuuslain mukaiset kohtuulliset mukautukset tulee toteuttaa myös tilauskoulutuksiin osallistuvien vammaisten opiskelijoiden kohdalta.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää esteettömyyteen ja digitaaliseen saavutettavuuteen. Oppilaitosten esteettömyydestä on varmistuttava. Samoin on varmistuttava siitä, että tilauskoulutukseen osallistuvilla on käytössään heidän tarvitsemansa apuvälineet ja, että oppilaitosten käyttämät sähköiset oppimisjärjestelmät ja materiaalit ovat saavutettavia näillä apuvälineillä.

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

Vammaisfoorumi esittää, ettei vammaisilta opiskelijoita vaadita lukuvuosimaksuja. Vammaisten henkilöiden koulutusaste on maailmanlaajuisesti alhaisempi kuin vammattomien ja heidän työllistymismahdollisuutensa heikommat kuin vammattomien. Olisi kohtuutonta vaatia heiltä lukuvuosimaksuja. Vammaisten opiskelijoiden tilanne tulisi rinnastaa tilapäistä suojelua saaviin, jotka esityksen mukaan rajattaisiin maksullisuuden ulkopuolelle.

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien rahoituslain muutoksia

-

Lausuntonne koskien oppivelvollisuuslakiin ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien tiedonvaihto-oikeuksia

Vammaisfoorumi on huolissaan tiedonvaihdesta erityisesti terveystietojen osalta ja siitä mahdollisesta seuraavasta syrjinnästä. Vammaisfoorumi pelkää, että vammaiset opiskelijat sulkeutuvat tilauskoulutuksen ulkopuolelle, koska oppilaitokset eivät ota heitä opiskelijoiksi vammaisuutensa johdosta.

Opiskelijoiden yksityisyyden suojasta ja tietosuojasta on huolehdittava. Terveystietojen käsittelyyn tässä prosessissa tulee kiinnittää erityistä huomiota. Opiskelijoita tulee informoida yksityiskohtaisesti heidän tietojensa käsittelyyn liittyen.

Ignatius Katri
Vammaisfoorumi ry